

Mythologia, Francfort, 1581 - IV, 10 : De Apolline

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[40\] : De Apolline](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre IV

Ce document est une version augmentée de :

[Mythologia, Venise, 1567 - IV, 10 : De Apolline](#)

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre IV

[Mythologie, Paris, 1627 - IV, 11 : D'Apollon](#) est une transformation de ce document

---

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre IV

[Mythologie, Lyon, 1612 - IV, 10 : D'Apollon](#) est une traduction de ce document

---

Informations sur la notice

Auteurs de la notice Équipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Présentation du document

Publication Francfort, André Wechel, 1581

Exemplaire Regensburg (Allemagne), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307

Formatin-8

Langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 344-370

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses [Apollon](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 25/11/2024

*Quas, ruit, furibunda ruit: totumq; per orbem
Fulminat, & cacu cacu triumphat equis.*

Nullus est omnium Deorum, qui tot conuitia, tot lamentationes, tot querelas mortalium in se audiat: quam ab hominibus tanquam scopum contumeliarum, ne de diuina administratione tam nefarie pro stultitia nostra quereremur, introducta fuisse iudico. Hanc cæcam, hanc stultam, hanc temerariam, hanc leuissimam, hanc amentium parentem, hanc bonorum nouercam appellarunt. Huic pro bene acceptis peccata sunt gratiarum actiones, at frequentissimæ pro calamitatibus contumelias & obiurgationes. Hæc eadem tantum existimationis, tantumque imperium ab Homeri temporibus accepit, ut Iupiter de cælo ab ea prope fuerit detrusus, omnemque rerum administrationem & sceptrum ipsum è manibus illa Ioui prope extorserit, sicut crediderunt insulsi homines.

¶ Atque ut summam dicam, nulla alia de causa excogitatum fuisse Fortunæ nomen ab antiquis crediderim, nisi ut hominum lamentationes à summi Dei cogitatione ad inane nomen, & ad numen quod nusquam existeret, diuerterent. Nam cum quid aduersum accidit, illud diuino consilio euenire constat, cum omnia à Deo proueniant. Quod si homines omnes sapientes essent, facile cum eo viro optimo dicerent: Si bona de manu domini accepimus, quare non & mala sustineamus? at quoniam pauci sunt sapientes, cum pro acceptis malis doleamus, non ne præstat de vano nomine Fortunæ, quam de diuina prouidentia queri? inde fit ut quibus res è sententia succedunt fortunati dicantur, cuiusmodi dicebatur Timotheus ille Atheniensis, quem dormientem fingeant pictores, ac Fortunam illi vrbes, tanquam pisces in retia impellentem, ac de Fortuna satis, nunc de Apolline dicamus.

De Apolline. CAP. X.

FVIT Apollo, ut diximus, Latonæ Iouisque filius, si quidem Latona à Ioue cõpressa vno partu Apollinem & Dianam peperit, ut ait Hesiodus in Theog.

*Λέτω δ' ἀπόλλωνα καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιρας,
ἰσπρόστα γόνου πᾶσι πάντας ἑρατιώταται,
γίνεται ἄρ' αἰγόχην εἰς φιλόττι μῆτισα.*

At Phœbum peperit peperit Latona Dianam,

Figura

*Pignora cunctorum quae sunt clarissima diuinum,
Calicolū regis magno coniuncta tenanti.*

Quare Apollo ita gloriatur apud Ouidium, se è Ioue natū esse:
*mibi Delphica tellus,
Et Claros, & Tenedos, Paenopaeaque regia seruit,
Iupiter est genitor.*

Herodotus autem in Euterpe non Iouis, at Dionysi filios fuisse Apollinem & Dianam scribit in his: *Ἄπολλωνα δὲ καὶ Ἀρτέμιδι, αἰνέουσι καὶ ἱεῖος ἀίχμας εἶναι παῖδας Ἀητῶ δὲ τροφὸν αὐτίκην καὶ εἴτ' ἱερὰ γυνῆδαι.* Apollinem ac Dianam Dionysi & Isidis filios esse aiunt: Latonamque illorum fuisse nutricem, cum illos seruanerit. Nā Latona cum esset vna ex octo Dijs Ægyptiorum, à Cerere depositum apud se Apollinem seruauit, cum in insula Plote siue natante ab impetu Typhonis Osiridis filios querentis protexisset. Hos filios qui Latonæ attribuant, in Delo peperisse dicunt, vt testatur Cicero in actione 3 in Verrem. Postridie cum spoliatū fanum viderent ij, qui Delū incolebant, grauiter ferebāt: est enim tanta apud eos eius fani religio, vt in eo loco ipsum Apollinē natum esse arbitrentur. Atque Homerus hymnographus in Delo palmę arborem fuisse inquit, quę ostendebatur, cui innixa Latona Apollinem peperit, vt est in his:

*καλλιμύθη πρὸς μακρὸν ὄρος, καὶ κύνθειον ὄρεον,
ἀγχοτάτω φάεινος, ὅπ' ἰ τῶν ποσσὶν ῥαῖδρος.
In monte excelso de flexa, in Vertice Cynthi,
In ora ad primas ripas, palmaeque propinqua.*

Et Ouidius in Epistola Cydippes:

*Mittit & innumeras struētam de cornibus aram,
Et de qua parient arbore nixa Dea est.*

Nam Herodotus in Euterpe multas arbores palmarum in insula Plote vocata fuisse scribit, & templum Apollinis magnificentissimum, & aras tergeminas, & arbores tum fructiferas, tū etiam steriles per multas. Plutarchus in vita Pelopidae in ciuitate Tegyta natum fuisse Apollinem scribit, ibiq; esse duos fontes, quorum alter Palma, alter Oliua dicitur: montemque Delum nomine, atq; illa quę de Tityo ac Pythone dicuntur, possunt omnia ad hunc ortum perducī. Sed vt res magis perspicua sit, verba Plutarchi ascribenda duxi: *μικρὴν δὲ ἀπὸ τῆς ἑλν, ῥιῶς ἔστιν ἡ ἀόλαστος Τυγυραίου, καὶ μαρτυροῦν ἑλλαντικαὶ μῦθοι ὅτι*

πάλιν πάλιν χρίτων, ἀλλ' ἄχρι τῶν μηδ' ἰκόντων ἔκμαζι, πλὴν κέρει
 τῆσιν ἔχικράτους ἔχοντος. Ἐν τῶνδε μυθολογίαις πρὸς τοὺς γυναιδῶν
 κρείττονες μὲν πλοῦσι γέροντες, ἀπὸς καλῶν τε, καὶ πρὸς αὐτὸς καταλή-
 γουσι αὐτῶν μάλατος κέρει χρίτων. ὁ πρῶτος δὲ τῶνδε, ἔνο βήγνυι πι-
 πησῶν, γλυκύτατος καὶ πλεῖστος καὶ ψυχρότερος ἡ δαυματου ἰνάματος
 αὐτῶν μὲν τοῖσι, ἰδὲ δὲ ὁ λαῖος ἄχρι τῶν ὀνομαζόμενον, ἔφωτῶν με-
 ταξὺ θύων, ἀλλὰ βράδον τῆσιν ἔνο λουθῶσιν. *Nec longe hinc
 sanè distat Apollinis Tegyres templū & oraculū non multo
 iā tempore eversum, quod & ad Medorū bellum cū prae-
 sideret saepe res Echecrates Vaticinjs ac resposis floruit.
 Hic fabulatur D-ū natū esse, cui loco sanctissimus est mōs De-
 lus nominatū, ad cuius montis radices vnda Melanis fluvij
 cessant. Post ipsam templū geminas fontes scatent, suavis atē
 aquarū, & copia, & frigore mirabiles: quorum alterū Pal-
 mam alterū Olivam nomināt hū etiam temporibus. Neq;
 vtrū quidē est quod int. r duas arbores sed inter duo fluen-
 ta dēteri ponit dū Dea deposuerit. Multos fuisse Apollines scri-
 bit Cicilib. 3. de natura Deorū his verbis: Apollinū antiquissi-
 mus is, quē paulo antē ex Vulcano natū esse dixi, custodem A-
 thenarum. Alter Corybantis filius, natus in Creta: cuius de illa
 insula cū Ioue ipso certamen fuisse traditur. Tertius Ioue natus
 & Latonae: quē ex Hyperboteis Delphos ferūt aduenisse. Quar-
 tus in Arcadia, quē Arcades Nomionem appellant, quod ab eo
 se leges ferūt accepisse. Atq; cū tot Apollines fuerint, reliqui
 omnes silentur omnesq; res aliorū geste ad unū Apollinē La-
 tonae & Iouis filiū referuntur. Hic multos filios habuisse dici-
 tur ē varijs mulieribus: ex Æthusa Neptuni filia Eleutherū sus-
 cepit, ē Corycia nympha Lycorum, ē Thyia, vel, ut aliis magis
 placet, ē Melane filia Cephusi Delphum, ex Acachallide Phy-
 lacidem, & Philandrum & Naxum, ē Cyrene nympha Aristeū:
 ex Euadne Iamum vatem, à quo Iamidae apud Pisam vatici-
 nabantur in Olympicis pelles victimarum in ignem iacien-
 tes, quod alii maluerunt fieri ē sectione, si recta fieret: Chero-
 nem ē Thero Phylantis filia, ē Chrysorte Coronum, Eutro-
 cum ē Cyrene, ex Arria Cleochi filia siue Ægea Miletum, à quo
 dicta est vrbs, & Oaxum, à quo Oaxia, & Arabum, à quo Ara-
 bia: ex Babylonia & Garamantem, Ismenium, & Acrephum à
 quo Acrephia vrbs Boeotiae: futurus erat pater etiam ē Casta-
 lia, nisi in fontem evanisset: ē Syllide nympha, Xcixippum:*

et Asterie, Idmonem: è Sinope, Syrum: è Dia Lycæonis, Dryopem: è Manto, Mopsum: è Meha Oceani, Tarnatum vatem ac diuinatorem & Ilium: è Calliope, Orpheum & Hymenæum & Ialemum, vt ait Asclepiades in sexto Tragicorum: ex Aëchallide Delphum, qui nomen dedit Delphis umbilico totius orbis terræ. nam fabulati sunt antiqui Iouem cum vellet medium atque umbilicum terræ inuenire, alteram aquilam ab oriente, alteram ab occasu pari velocitate emisisse, iussisseque illas recta & è regione conuolare, quæ cum in Delphos denique conuenissent, ibi ad sempiternam facti memoriam aurea aquila dicata est. è Chione, Philammonem. amauit etiam Rhodiam virginem, quæ nomen dedit insulæ. suscepit Megareum, à quo Megara. & ne singulis matribus ab ipso Apolline factis numerandis diutius immorer, Linus, Philisthenes, Iamus, Laphitus, Anius, Argeus, Ilaira, Psyche, Philemon, Pythæus, Garamantes, Actæus, Branchus, Nomius, Eurytomæ, Dorus, Laodocus, Polypetes, aliique complures dicuntur fuisse Apollinis filii, & Chius ex Anathippe, à quo insula vocata fuit. amauit & Bolinam nympham, quæ fugiens eius impetum se in mare proximum abiicit, atque Apollinis miseratione immortalis est facta non procul à Drepano promontorio. è Peneo Oceani & Tethyos, à quo fl. dictus est Thessaliæ, & Creusa natus est Hypseus & Stilbe, de qua Apollo filios Lapithem & Centaurum procreauit. Lapithes ducta Orsinome Phorbantem & Periphantem suscepit, qui cum in regnum successissent, omnes suos populos à patre nominauerunt Lapithas. Fuit autem Æsculapius omnium filiorum Apollinis celeberrimus, quem Iupiter fulmine confecisse dicitur, quia mortuos per medendi peritiam in vitam reuocaret. Id grauius ferens Apollo cum vicisci non posset Iouis in se iniurias, omnem iræ impetum conuertit in Cyclopas, quos, quia fulmina Ioui fecissent, sagittis confecit. Ea re indignatus Iupiter Apollinem è cælo relegauit. Quod ita scripsit in Argonauticis Orpheus:

Ἄλλοτε δ' ἀφίερε φερκιδίην, ἣν πατρὶ παιᾶν
 θετύοι ὑπέχεα· δῖος δ' ἠλάσατο μήτην,
 οὐτικέ τοι κύκλωπαί ἀμιμακίτισιν δῖς οἷς
 ἐν φθιτοῖσιν ἔτευξ', Ἄσκληπιὸν εἴνευ λάρῃσι.
Inde Pheris Admetum adest: feruinit Apollo

*Huic olim, cuperet vitare et cum Iouis iram,
Cyclopi quoniam confecerat ille sagittis,
Atque neci dederat Asclepi pignori ergo.*

Inde demissus ac exul errabundus mortalium calamitatibus factus est obnoxius, ut testatur Lucianus in dialogis mortuorum. Hic idem Deus propter inopiam rerum omnium victui necessitatum mortalis omnium miserrimus factus operam suam Admeto Thessaliæ Regi pascendis armentis concessit. Vel, ut alii maluerit, datus est in seruitutem Admeto, qui, quoniam oues paut, vocatus fuit Nomius & Agreus, de quo ita Pindarus in Pythicis:

*ἄγχι δ' ἄγχι δ' ἄπ' ἄλλων
ἀνὲρ ἄσπετος χάρμα φίλων,
ἄγχι γὰρ ὁ πάσων μῆλων.*

*Et clarum Apollinem
Viris latitiam amicis,*

Propinquum custodem ouium.

à quo magnopere dicitur fuisse amatus contracta postmodum non vulgari amicitia propter bonitatem ingenij & industriam ipsius Apollinis. Huic eodem die natus Mercurius vesperi boues surripuit, ut est in hymno Homeri in Mercurium:

*ἔφως γαργάνος μίση ἡματι ἐκιδάριζεν
ἰσθίριος βαιὸς κλίψαν ἐκαστόν ἄπ' ἄλλων.*

*Edstus ut mane est, cytharam pulsauit eadem
Luce, boues Phæbo celauit vespere raptos.*

Deinde cum quereretur Apollo, Mercuriumque minis terrere conaretur, ut boues per furtum raptas sibi restitueret, idem Mercurius pharetram etiam surripuit: qua re cognita coactus est ridere Apollo, ut ait Horat in 1. Carminum:

*Te boues olim nisi reddidisses
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, Sidum pharetra
Risit Apollo.*

Cum Pindarus oues, alii boues pauisse Apollinē inquam, Callimachus tamen in hymno in lauacrum Apollinis equas illum pauisse asserit in his.

*θοιβὸν καὶ νόμιον κικλήσονται ἐξ ἔτι μῆνιν
ἐξ ὅτ' ἰπ' ἄμφροσφίτι γιγίθαι ἰπρὲφιν ἰπκας.*

Dixerunt Nomium Phæbum, ex quo tempore ad Endas

Am-

Amphrysi Deus egit equae pastum ille iugales.

Qua de causa habitus est Deus postea pastorum unâ cum Pale, ut ait Virgilius in Ægloga quinta:

Ipsa Pales agros, atque ipse reliquit Apollo,

Et in tertio Georgicorum:

*Tu quoque magna Pales, & te memorande canemus
Pastor ab Amphryso.*

Huic lupus sacer existimatur, quia cū infestum sit animal gregibus & armentis, Apollinis tamē armento pepercerit. Ast ego crediderim, ut inimicum animal maectari solitum armentorum Deo, eadem causa qua sus Ceteri & caper Baccho immolantur. Alii crediderunt ob rapacitatem sacratum fuisse, quia calor rapacitas per illum significatur, sicut coruus eidem erat sacratus ob diuinationem pluuiarum & serenitatis, eūm nunc clara, nunc rauca voce uteretur pro mutationibus temporum. Anati tamen enarrator ob præstantissimum oculorū acumen sacri Apollini perspicaci existimari censet. Sic enim inquit: ὡς γὰρ ἰκνητοὶ μακρόθεν ἰὼν ὄραν δυνάσται, ἕτω δὴ καὶ ὁ λύκος ὄφρα δὲ κητὶ καὶ τὸ δέξιν κητὶ αὐτῆ, προσήμοισα αὐτὸν τῶν ἀπέλλων. *Ut enim ille cūm procul extiterit, tamen potest perspicere. sic lupus magnū est acies acumen: qui etiā quoniam est perspicax, Apollini sacer putatur.* Hic idem Deus mox cūm ad Eurotæ ripas in Sparta Hyacinthi pueri amore captus disco certaret, Hyacinthum imprudens occidit, ut ait Ouidius libro mutationum 15. atq; ita Nicander in Theriacis:

*Ἰλιώτην, ἑρπύωντα φιλοθήνην ἔακίνθη,
ἐπὶ φείβοι ὄρησεν ἰπὴν ἢ ἀκέραιος ἕκτα,
παῖδα βαλὼν προπαροῖθιν Ἀμυκλαίου ποταμοῖο,
προθήθηεν ἔακίνθη, ἰπὴν σέλος ἱεπτακ κόρη
πύργου ἀπὸ κέλευθος, νύατον δὲ ἤρασι κάλυμμα.
Philothoni fructum miserabilis atque Hyacinthi,
Quem Phabius luxit, quod nolens forte cecidit
Inuadens puerum prima lanturine malis
Florentem gelidas Amyclas ad fluminis vndas,
Hic et enim saliens percussit tempora discus,
Temporis & fregit puero ferus ossa tenelli.*

Hac de causa profugus è Sparta ad Laomedontē dicitur Troiā confugisse, qui tum fortē incenia ciuitatis extruenda curabat: ibi Apollo unâ cū Neptuno, cūm ambo rerum necessarium

inopia laborarent, suam operam pro promissa mercede Laomedonti locarunt lateres componentes. Non tamen tantam mercedem ceperunt, quanta sibi promissa fuerat ab illo Phryge. At Ovidius non manibus Apollinis extracta fuisse moenia Troiana scribit in epistola Paridis, sed per sonum lyrae: quam dum tractaret, saxa se sua sponte ait coccinè accommodasse. Ita enim inquit:

Non aspicias, firmataq; turribus alia

Moenia Apollinea strulla canore lyra.

Neque solùm extruendis muris Troianis camentum & lateres Apollo contrectavit, sed etiam opem tulit Alcathoo in extruendis muris labyrinthi, ut testatur Pausanias in Atticis ex omnium Megarensium opinione. Vbi etiam saxum ostendebatur, super quod citharam deposuit Phœbus, cum esset opus aggressurus: quod saxum si lapide percuteretur, citharæ sonum emittere per aliquod tempus consueuisse dictum est. Non defuerunt sanè qui dixerint Apollinem fuisse Arcadum Regem: qui cum seuerius imperaret, pulsus fuit à suis ciuibus, & ex altissima imperii dignitate ad priuata vitam, tanquam è cælo in terram deiectus, ad Admetum Thessaliæ Regem confugerit: qui illi concessit, ut ijs populis, qui circa Amphrysium fluuium habitabant, imperaret. Inde pastor apud eum amnem Admeti fuisse dicitur, cum Reges antiquitus & gubernatores ciuitatum *παιμῶν* siue pastores dicerentur, ad custodum pecudum similitudinem: quia non minus utilitatem suorum Reges antiqui procurabant, atq; vel pastores pecudum, vel patres filiorum. Inde Homerus etiam ex antiqua illa consuetudine Reges ac principes populorum, *παιμῶν βασιλῶν* vocat. Hæc igitur nominis consuetudo cum ab eis qui curant armenta translata sit, postea locum dedit fabulæ. Herodotus in Euterpe omnes illos qui ab Ægyptijs Dij habiti sunt, regnasse apud Ægyptios ostendit, atque inquit eorum omnium postremum Orum Osiridis, quem Apollinem Græci vocarunt, imperasse, ut est in his: *το δὲ πρότερον τῶν ἀνθρώπων τούτων, θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχόντας, οὐκ ἴστανται ἅμα πάντες ἀνθρώποισι. καὶ τούτων αἰετὶν ἐστὶν τὸ κράτιστον ἄνθρωπον, τοῦ δὲ αὐτῆς βασιλεύοντα ἔργον ὁσίριον παῖδα τοῦ Ἀπόλλωνος ἢ Μηνὸς ὀνομάζουσι. τούτων κατὰ πάλαια τὴν φύσιν, βασιλεύοντα ἕσταν Αἰγύπτῳ.* Atque prius hominum hominum

Deus

Dei fuisse illos, qui regnauerant in Aegypto, qui non amplius inter mortales degerent: inter quos vnus fuit semper, qui reliquos auctoritate anteciret. Postremus autem omnium regnauit Orus Osiridis filium, quem Graeci vocarunt Apollinem. Est enim Osiris Bacchus, vt dictum est. Dicitur est Apollo, cū boues Admeti custodiret, ocii petraeus citharā inuenisse, vt ait Pausanias in priorib. Eliacis, cūm lyrā Mercurius inuenisset, vt dicitur. Fertur idē fuisse musicae & vaticiniorum inuentor, vt est in primo Metamorphoseon Ouidii:

Iupiter est genitor: per me quod et ita fuit.

Estq; pater: per me concordant carmina ne ui.

Perutile sanē & praclarum inuentum fuit Apollinis musica, quae tāquam solacium quoddam, & ad obliuionem humanarū calamitatū remedium, quibus vita hominū vndiq; septa est, fuit inuenta. verū illā nunc magis efformarunt quā conueniebat, vt chromaticum melos adhibuerunt ad demulcendos animos: nunc magis virilem fecerunt: nunc ex his ambobus modulis fecerunt permistam: sicuti requirebat rerum praesentium ratio. Neq; rudis omnino aut inurbanus habitus est, qui musicae non fuisset ignarus. Alius fuit musicae modus, cūm per numeros animi in bellum essent incitandi, alius modulus fuit in conuiujs, alius inter Deorum sacrificia. Qui enim modulus rectē cognouerit, & quibus ex numeris componantur singuli, ille facillē ad omnia tempora musicam rationem accommodabit. Fuerunt hac ipsa de causa Musae in eius tutela creditae, quarum & dux & pater Apollo fuit existimatus. Fabulantur Linum Amphimaro Neptuni filio & Vrania genitum fuisse: qui cūm omnes mortales gloria musicae antecelleret, ab Apolline, cui se cantu conferebat, fuit extremo supplicio affectus, cui etiam parentant ante sacra Musarum. Fuit etiam Linus Apollinis & Terpsichores filius: vel, vt alii maluerunt, Vraniae & Mercurij, qui fuit ab Hercule cithara occisus, cuius discipuli fuisse memorantur Thamyras, Orpheus, Hercules. Hic natus est Thebis, vt in primo libro disciplinarum scripsit Hermodorus Platonius, qui cūm fuisset poeta praestantissimus, scripsit de mundi generatione, cuius in initio dixit omnia simul esse genita: atque idem scripsit de lunae & solis cursu, deq; generatione animalium. scriptum reliquit Dio in tertia compositione, Linum alium natū esse ex Apolline & Psaru.

mate nymp̄ha, quam alij neptem, alij filiam fuisse Crotopi asseriebant: quæ cum ex occulto concubitu apud Nemeum fluvium peperisset infantem, illum Linum appellavit, quod antiqua Argiuorum lingua spurium significat. Hunc Linum tamen alij ob timorem patris conibus expositum ac laniatum fuisse memorant, alij ob negligentiam pastoris aiunt id accidisse, cui datus fuerat educandus. Fuit & alius Linus, qui lamentationes ac fletus carmine prior edidit elegiaco, de quo mentionem fecit Phylarchus historicus. Huic Deo sacer creditus fuit oleaster, quia iuxta oleam & palmam natus sit, ut quidam putarunt. ego verò crediderim, quòd illa planta solem maxime amet, cum in locis frigidis nò nascatur. Quòd illi sacer sit, ita Theocr. ait in Herc. Leonicida:

χλωρή τ' ἀργείλαος Ἀπόλλωνος νομίσι
ἔργον ἄγρον ἔχει, τιλῆσ' ἀπὸ τοιοῦτοιο.

*Atque virens oleaster Apollinis ipse sacratiss,
Ac purus, coma sacra Deo fronde scit adulto.*

Et quoniam musica fuit Apollinis inventum, illi consecratas etiam cicadas, canorum omnino animalis genus existimaverunt, & fidiculam piscem, ut vocant Mercurio, triglem Hecate, phalaridem siue aputam Veneri, fusaneos Dionysio, & vitulum marinum, pompilum Neptuno, mulum Dianæ, ut ait Dorion in piscibus. Hic Deus patrius & civitatis defensor creditus fuit ab antiquis Atheniensibus, ad cuius Dei memoriam mos fuit priscis Atheniensibus comam nutrire, & aureas cicadas capillis adnexas gestare, ut his verbis testatur Thucydides:

καὶ οἱ πρεσβυτέραι αὐτοῖς τῶν ἰουδαίων ἔπολὺς χρόνος ἐπέδῃ χιτῶνας τε λινοὺς ἐπαύσαντο φοροῦντας, καὶ χρυσοῦν τετλίγων ἐν ἔρει κρωβύλον ἀπαδύμενοι τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν. *Atque antiquis, qui inter illos diuinitati prestiterunt, nec longum intercedit temporis spatium, ex quo lineas tunicas gestare cessarunt, & aurearum cicadarum corymbos ἐ capillis capitum dependentes.* Verū tem hanc apertius patefecit Aristophanis enarrator in histoi ἀρχαιότατοι τῶν Ἀθηναίων τίτλιγας χρυσοῦς ἐν τοῖς τῶν τριχῶν πλύμασιν ἤχον, διότι οἱ τίτλιγας μουσικοὶ ἔντες, ἀνάκρινται τῷ Ἀπόλλωνι, οἱ ἦν πατρῶος τῆ πόλεως. *Antiquissimi Athenienses aureas cicadas capillis simplicitas gesta ἔσσαν, quoniam cū musica sint cicada, sacrate sunt Apollini: qui pa-*

trine

trius est Deus illius civitatis. Hic Deus etiam celeberrimus fuit ob divinandi artem & vaticinia, eoque maximè omnium Deorum ab omnibus ferè gentibus in honore habebatur: cuius taberna quaedam & officina responforum diutissime patuit in Delphis præter cætera loca. Scriptum reliquit Lucianus in dialogo de Astrologia, virginem quandam apud Delphos prædicendi munere functam fuisse: cum tamen draco esset sub tripode, qui vocem emitteret. Fabulantur tamen nonnulli Apollinem vaticinandi artem à Pane didicisse, ut ait Apollodorus lib. 1. in his: *Ἀπόλλων δὲ τὴν μαγικὴν μανθὴν παρὰ τοῦ πανὸς τῷ Διὸς καὶ Θέμειρω, ἤκεν εἰς διαφύξιν χρησμάδων οὕτως ὅτι οἰμίδες, ὡς δὲ ὁ φρεσῶν τὸ μανθῆον πύθων ὄφιν ἐκάλυψε αὐτὸν περιλάθει εἰς τὸ χάσμα, τῶν ἀνελών, τὸ μανθῆον παραλαμβάνει.* *Apollo autem vaticinandi arte ex Pane Iouis & Themidis Nymphe filio percepta Delphos se contulit, quo tempore Themis dabat responsa. At ubi illum Pytho serpens impediret quo minis penetraret ad hiatum, eo caso Apollo loco oraculis ipse positus est.* Erat enim, ut quidam antiquorum tradiderunt, tripus aureus: sub quo serpens in adyto templi Apollinis Delphici, è quo loco responsa dabantur: atque hic tripus hac de causa illi dicatus fuit. Fama est, ut testatur Plutarchus in Solone, Milesios hospites nonnullos à Cois piscatoribus aliquando emisse retium iactum, & certa mercede convenerunt Coi ut quidquid eo iactu cepissent, id esset hospitem Milesiorum. Aureum itaque tripodem reti annexum traxerunt: quem ferunt Helenam, cum Troiam navigaret, iussu oraculum eo loco deposuisse. Deinde cum nata esset controversia de illo tripode inter piscatores & Milesios, civitates ambæ causam illam publicè susceperunt, donec ad arma ventum est. Deinde cum utrique Pythiam consulissent, responsum tulerunt sapientissimo omnium tripodem illum mitti oportere: tum omnibus assentientibus Cois, qui pro illo antea decertaverant, tripus ad Thaletem Milesium defertur, ut ait Laetius in eius vita: quem tamen Thales ad Biantem, ut se sapientiotem remisit: & ab eo rursus ad alios eodem pacto transfusus, demum ad Thaletem denuò remittitur: quem ille tandem Ilinenio Apollini dicari oportere inquit. Theophrasti tamen opinio fuit, quòd Bianti primum fuerit delatus, deinde Thaleti, & ad alios deinde, mox ad Biantem denuò remissus Apollini

Delphico consecratus fuerit. Fuit autem tripos, ut est in libr. 4. Iliad. vas vel æneum, vel aureum, quod tribus pedibus fulciebatur, anfasq; siue aures haberet, quibus capiebatur, quorum vasorum plus erat in sacrificiis. Horum alij seruabantur ab igne intacti atq; τριπόδες ἀεικμαστικοί dicebātur, oblati siue depositi tripodes scilicet: quonū formæ ita fecit mentionē Homer⁹:

καὶ τριπόδ' ὠτ' ὠοτὰ φέρει.

Et tripoda auritum ferre.

Illi tripodes, qui impotiebantur igni, & quibus utebantur in sacris, dicebantur ἱεραυροβήτω, hoc est igni impositi, de quibus ita meminit idem poeta:

τῶ μιν κηέζοντι μέγας τριπόδ' ἱεραυροβήτων

τῶν δὲ διαδωκίταισιν ἰνὶ σφίσι τῶν Ἀχαιῶν.

Impositumq; igni scilicet dat tripodem, quem

Bis senos superare bonos utebantur Achæi.

Sunt qui dicant tripodes mensas fuisse in Apollinis Delphici templo, super quibus recumbentes Phœbades responsa redderent, quas etiam mensas cortinas vocarunt, à corio Pythonis ita dictas, cum eo tripos Delphicus tegeretur. Alij tamen cortinam vas esse crediderūt tribus effultum pedibus, in quod mergebatur Phœbas vaticinatura. Alij sellam, quæ tribus pedibus fulciretur, tripodē esse senserunt, super qua sedens oracula daret: quod videtur testari Callimachus in lauacrum Dianæ:

ἔγω μοι ποῦναι μίλα τριπόδ' ἵως ἴδμε.

Nondum cur a mihi sedes tripodis fuit antè.

Alij vas pulueribus plenum, ut sensit Hellanicus. Strabo diuinum domicilium, speluncam scilicet profundam. Memoriz proditum est à Musæo libr. 3. Iuniperum spinosam arborem consecratam fuisse, cui laurus præterea dicata putabatur, quod nympham Daphnen ab Apolline amatam in hanc ferunt mitatam, cum fugeret Apollinem: quia magis Leucippo iuvene imberbi ac præualido delectaretur. ferunt Leucippum fuisse inuitatum cum cætero cœtu virginum ut se laueret in flumio Ladone, cum esset indutus veste muliebri, idque impulsu Apollinis inuidenti eius felicitati, quod cum reculasset Leucippus, fuit denique protractus, ac deprehensus virginem ementitus à sociis Daphnes iaculis & pugionibus confusus interit. Atqui laurus Apollini sacra putabatur, non solum quia Ladonis filiam ab Apolline amatam in illam arborem conuersam

est

esse fabulantur, ut testatur Ovidius libr. primo Metamorph. sed etiam quia naturæ ipsius Apollinis convenit, cum arbor sit natura calida, cuius folia & fructus siccant & calefaciunt vehementer, ut ait Actius in libro primo, atque magis etiam ipse fructus. Hæc eadem causa fuit cur Lunæ simulacrum laureum ramum teneret, per quem calorem unâ cum lumine illam à Sole accipere significabant, ut sensit Ptolemæus in Almagesto. hæc una est arbor, quæ fulmine minimè tangitur, quare fuit ἀλάστος dicta siue arcens ac repellens mala, neque timet anni iniuriam, sed semper frondet, neque unquam senex apparet. eius odor ad vitandam pestilentiam commodus est, ut ait Herodianus: atque non mediocriter confert diuinationibus, siquidem eius folia sub puluinari dormientum posita vera somnia gignere putantur. Huius arboris coronæ Apollinis templis appendebantur, & vates coronabantur, dicebanturq; lauri foliis vesci, quod vtilia vaticinia capientibus significantes munera & sumptus in victum reportabant, resq; omnes humanæ vitæ necessarias, ut testatur Isacius. Nicander Ætoli, is qui Alexipharmaca scripsit, quiq; Apollinis Clarij fuit sacerdos, scriptum reliquit in Æmonia primùm apud Tempe laurum fuisse inventam, quod innuit in his:

πυλάκι δ' ἢ οἶνος ἀμυγῆ πείσῃ, ἢ ἀπὸ δάφνης

τεμπίδε, ἢ δάφνης φέροις ἐκ καυλίου κόψας.

Vel patium vitis patum fer, vel dato Lauri

Æmonia, passinacamq; aut caulta cadent.

Apollinis Ilieni diuinationo non fiebat per responsa, sed per illa animalia quæ comburebantur, sacerdotes futura vaticinabantur, ut ait enarrator Sophoclis. Magi præterea & Scythæ per lignum myricæ vaticinabantur, & per alias multas aliorum arbuistorum virgas, quod genus vaticinij à Medis etiam seruari solitum scriptum fuit à Dione libr. primo tertiæ compositionis: sicuti Iamidæ per pelles cæsarum victimarum ignibus impositarum, si rectè inciderentur: cum alias astragalus super mensis impositis Deorum vaticinari mos fuisset. In Leibo præterea fieri solita per virgas myricæ vaticinia testatur vel cognomen ipsius Apollinis, qui inde Myricæus vocatus fuit à Leibis. Scriptum reliquit præterea Archaus in iis quæ memoriæ prodidit de Archeanatide ac de bello Erythraeo, Apollinè apparuisse in somnis Archagetæ summo eius expeditionis Imperatori,

q̄ tamum gestaret myricæ: quare illam plantâ illi Deo gratam putarunt. Metrodorus præterea in quodam libello quem scripserat de consuetudine, antiquissimam plantam esse myricam putasse videtur, qua etiam Ægyptij per pompam Iouis coronarentur. Verùm hanc sententiam ita attigit paucis idem Nicander in Theriacis:

καὶ μυρίκη λαζαία νέον πανακαρπία θάμιον
μάστιγι ἐνὶ ζώοισι φέρουσιν, ἢ ὅς τ' ἄλλων
μαντευσίας κορυφαίαι ἐδήκαστο, καὶ θέμις ἀπὸ θεῶν.

Inde nouum fruticem sterilis tu sume myrica,

Qua cætes veneranda viros est inter. Apollo

Iura virum huic tribuit, venturaque dicere clarus.

Fama est Democritum non solum solita auguria intellexisse, sed etiam certo nomine aues quasdam nominare solitum, è quatum sanguine commisto anguis nasceretur, ex quo si quis edisset, auium omnium intelligeret idioma, atque Melampo memorant angues quosdam aures lambentes visos, quare ille postea sermones auium dicitur intellexisse. fama est Apollonium Thyaneum auium omnium voces intelligere solitum, quem aiunt aliquando passeret lætantes intuitum dixisse præsentibus non paucis, illos significasse cæteris asinum collapsum, milium quod portabat, disrupto sacco, effudisse, quare esse vnde vberimè pascerentur. Illud cum visum esset miraculum audientibus, aiunt nonnullos studiosè spectatum accurrisse an vera essent, quæ nunciarentur, atque inuenisse sicuti ab Apollonio dictum fuerat. Hanc diuinationem Romani cum ad libros Sibyllinos & exta Tyrthenorum & auguria & signa de cælo retulissent, cæteras omnes diuinationes aboleuerunt. Erant autem multi modi diuinationum apud antiquos, siquidem vel volatus auium, vel obseruationes tripudiorum, vel auguria, quorum fuit Caras inuentor, vel intuitus auium, vel exta victimarum, vel signa de cælo, vel prodigia, vel portenta, vel responsa Deorum, vel somnia, vel astra, vel aqua, vel ignis, vel mortui futura prædicebant ac præmonstrabant, vel alij modi, quos oēs recedere foret superuacaneum. Nam multa horum fuerunt ab Orphæo descripta in Argon. vt patet ex his:

ἄμφι δ' ἐ μαντείας ἰδὲ ἄλλω πολυπέροτασ ἔργων
θεῶν τ' εἰδινῶν τε, καὶ ἢ ἀπὸ λαχῶν θέσις ἐστίν
ἢ δ' ὅσπερ θιασιζοῦσιν ὀϊτροπόλαισι γὰ τρωπυῖς

ψυχαι

Ἰουχὰ ἰφικμησίην, ὕπτιω βίβωλημίνοι ἄτρο.
 σημήσι τριάκοντα τὰ λύσσι, ἄστρον τὰ πύρρσι.
Perdidici leges multas, ac munita dactylis,
Qua Volucresq, feraiq, docent, quo convenit exta
Esse modo: qua disuinent insomnia mentes
Mortales ut habet sopor, & leui irrigat artus:
Prædigiū qua conveniat, monstrūq, medela,
Parientūq, Deūm, quid nobis sidera monstrent.

Nam & Virg. quosdam numeravit in 3. Æneid. hoc pacto:
Troisigena interpret Diuūm, qui numina Phœbi,
Qui tripodas, Clarū lauros, qui sidera sentiū,
Et Volucrum linguas, & præpetis omina penna.

Non iniuria idcirco vates, renūque futurarum coniectores
 Apollinis filios antiqui esse existimantur: quippe cum The-
 stor, qui fuit pater Calchantis, Apollinis & Aglaie filius sit cre-
 ditus: & Mopsus eiusilem Dei, & Mantus, à quo etiam Mopso
 victus Calchas diuinandi peritiam præ mætoze diem suam obiit.
 Dicunt enim oraculi responsum datum fuisse Calchanti tunc
 esse sibi peteundum, cum in vatem peritiorē incidisset, qui in
 Colophonem cum Amphilocho, vel ut alij voluerunt cum An-
 tilocho, Petolypate, Leonteo, aliisq; quibusdam ducibus pro-
 fectus post euctsum Ilium incidit in Mopsum. Hi cum ambo
 in contentionem venissent de ficu agresti quot nam ficus ha-
 beret, respondit Mopsus decem millia, medimnam vnā, &
 ficum præterea. quam rem attigit Hesiodus his carminibus:

θαυμά μ' ἔχει κατὰ θυμόν, ἱριυῆς ὄρατος ὀλυώδης
 ἔπει ἔχου, μικρὸς πρὸς ἑών' ἔπει δ' ἂν ἀριθμόν,
Quot grossos hac ficus habet miror, licet illa
Parua sit: an numerum posses mihi dicere eorum?

Respondit autem illo tacente:

μίρηι εἶπεν ἀριθμόν' ἀπὸρ μίτρην γὰ μέδιμνε'
 ἦε δὲ πρὸς ὄλεθρον, τὸν ἰπελάθι μῆν' ἢ κα δῶσαιο'
 ὡς φάτο, καὶ σφιν ἀριθμὸς ἰγνύμιος εἶδεν μίτρε.
 καὶ τό τε δὴ κάλχαιθ' ὕπτιω θαιάτοιο κέλυφος.
Mille quidem accies numero: mensura medimni est:
At superest vnus, quod non percussere posses.
Sic ait, est numerus verè hinc compertus eorum.
Calchanti aeterno clausit mors lumina somno.

Illis verò collectis ita re ipsa numerus, ut dictum fuerat, inue-

tus est. at contra interrogatus Calchas de sue pręgnante prętereunte quot gestaret in utero, & quando esset paritura, & quibus signis, obtinuit: dicente Mopso decem, & inter hos unum tantum marem gestare in utero, & esse cras parituram initio horę octavę, & marem totum nigrum, ac tres feminas transuersę albam lineam supra humeros habituras, ę reliquis duas rostrum album ad oculos vsque, reliquas posteriora cetera sinistra ab ungula ad genu vsque. Calchas, ubi res postridie eius diei ita esse fuisset comperta, męronis impatiens vitam finivit. quamuis hęc diuinationes, vt ait Apollonius Atalicus in libro secundo compositionis, tanquam infidę ac pleurinq; vanę relinquendę sunt, & in primis quę sunt per phisionomiam, astragalos, circulos, terram, cribrum, formam, ignem, peluim, aquam, manum, caseum, ac mortuos euocatos. Sed aliquando tamen oracula veritatem expresserunt quę nō semper fallere mortales potuerunt, vt etiam veridicę fuerunt Sibyllę. sic enim Apollo Christi mortem expressit, & Sibylla eiusdem miracula, quę ante mortem erat factururus. atque Apollo quidem sic:

κατ' ὄψιν ἴδω κατὰ σάρκα, σοφὸς περὶ τῶν ἄσπι ἱργισ
ἀλλ' ὑπὸ χαλδαίων κριτῶν ὄπλοισι σωμαλωθῆς
γόμενοι καὶ σκολόπιον πικρῆν ἀνίτησα τελευτῶν.
*Namque caro mortalis erat, diuinaque falsa,
Chalici sed iudicibus per tela retentus
In ligno, clauisque, tulit post funus acerbum.*

Sic autem Sibylla inquit:

νεκρῶν δ' ἐανάσσει ἔσσι,
καὶ χρολῶν δρόμος ἔσ' ὀκύς, καὶ κωφὸς ἀκίς,
καὶ τυφλοὶ βλίψουσι, λαλήσου' ἔλαλιοντ' ἔσσι.
*Consurgent extinctorum max corpora, claudis
Cursus erit velox, surdusq; exaudiet, atque
Prosperient longę caci, mutisq; loquentur.*

Fuerunt autem duo Dei tantum, quorū celebrarentur responsa, Iupiter & Apollo; quorum ita fecit mentionem Aischylus in Eumenidibus:

κατ' ἡ τε χρησμὸς, τὲς ἰμῶς τε καὶ αἰῆς,
τορβῶν καλδίω.
*Oracula ipse cum Ionio, tum deim mea,
Confidere impeto.*

Verum.

Veruntamen idem Æschylus testatur in Sacerdotibus Apollinem à Ioue prius accipere responſa ſolitum, deinde eadem dare petentibus, vt eſt in his carminibus:

Εἰ μὲν ὄπις ταῖχιστα, ταῦτα γὰρ πατὴρ
Ζεὺς ἰγναδὴν ἄρχισα.

*Cariſſime huc venire: namque talia
Apollinis pater loquentis ſuggerit.*

Quamuis Diodorus Siculus à matre vaticinium, & medendi artem filium edoctum fuiſſe inquit, nam idem eſt Orus Ægyptiis, qui Græcis Apollo: cum Iſis ſiue Ceres, vt quidam putant, multa pharmaca ad ſanitatē inuenerit, & magnam partem medicine empiricę. Vocatus fuit autem Apollo à *μειψία* à Delphicis, quia cum prius Neptunus Delphis coleretur, at Apollo in Calabria, loca mutarunt inuicem: ſic enim illum vocauit Lycophron:

τῆ πυχρονίῃ παρῆδεν ἀμειψίως.

Locum Dei mutantis atque mania Condenti.

Huic Deo cygnus etiam dicatus eſt, quia diuinet ac vaticinetur quando moriturus ſit, & quaſi præ lætitiā cantet, cum proſpiciat quātus bonorum cumulus ſit in morte, vel certē quantam moleſtiarum, quę ſunt in hac miſerrima vita, frequentiam ſit relicturus: quam cauſam & cantus, & cur dicati ſint Apollini cygni, ita ſcripſit Cicero in primo Tuſc. diſput. Itaq; commemorant, vt cygni, qui non ſine cauſa Apollini dicati ſunt: ſed quod ab eo diuinationem habere videantur, quia prouidentes quid in morte boni ſit, cum cantu & voluptate moriantur. Fuit autem templorum omnium opulentiffimum Delphici Apollinis, quippe cum vel mille aureos lateres Cræſus ille ob inſignes diuitias celeberrimus aliquando dono miſerit, vt teſtatur Zetes hiſt. I. vt aurea tota ata Apollini ex iis ſtrueretur. Fuit & alius infinitus propè Regum & Imperatorum munerum numerus auguſtiſſimorum, vt videtur innuere Ouid. in Epift. Cydippes:

Et modo particibus ſpattor, modo munera Regum

Miror, & in cunctiſtantiā ſigna loci.

Tribuebatur Apollini ars medendi, & ſagittarū ſcitē emittendarum peritia, quod his verbis ſignificauit Ouidius libro primo Metamorph.

Inuentum medicina meum eſt, opifexq; per orbem

Dico, & herbarum ſubiecta potentia nobis.

Et Callimach. hymno in Apollinem.

τέχνη δ' ἀμφιλαφής ἦτις τόσον, ὅσον Ἄπόλλων.
 κῆνος οἷσ' ὀπὶ ἔλαχ' ἀνέροα, κῆνος ἀοιδόν.
 φοῖβος γὰρ καὶ τόξον ἰπιτρὶ πατρί καὶ ἀοιδῆ.
 κῆνος δ' ἔριαι, καὶ μάντις δ' ἰκθί νυφοῖβος
 ἰητροὶ δ' ἰδ' ἀσπὶ ἀνάκλαστον θαλάσσιον.

*Arte magis varius nullus, quam clarus Apollo.
 Sunt illi artifices cantus cura: ille sagittas,
 Ille arcus curat, pariter ἤ, oracula, & cates,
 Suffragia, ex illo didicerunt funera primum
 Differre, & gelida vitare pericula mortis.*

Hunc Deum & aureos calceos gestare, & omnia propè aurea habere finxit Callimachus ex antiquorum opinione: & semper esse iuvenem, neque unquam pubescere, aut lanugine prima barbæ vestiri, ut est in his versibus:

χρῦσα τῶ Ἄπολλωνι, τὸ τ' ὀδύτοιν, ἢ τ' ἰπιπορτί,
 ἢ τὴ λύρη, τὸ τ' ἀίμα τὸ λυκτίον, ἢ τὴ φαρέτρην
 χρῦσα καὶ τὰ πίδαλα. πολὺ χρῦσος γὰρ Ἄπόλλων,
 καὶ τὴ πολυκτέαιος ποδῶν ἑκατεμῆριον.
 καὶ κοσμήσει καλὸς, καὶ αἰετὶς ἔποτε φοῖβος
 θελήσει ἰδ' ὅσον ἐπὶ χροῖος ἦλθε περὶ αἶθε.

*Aurea sunt Phæbo hæc: vestitiḡ, & fibula in illa,
 Tum lyra, tum chorda, ex humero pendentiḡ, pharetra
 Calces & ex auro & trique. auri dives Apollo est,
 Possidet is multa: quod Pytho ostendit. & idem
 Formosus semper, semper iuvenis ἤ: nec illi
 Famine quantum nigrent lanugine mala.*

Scriptit Homerus in hymno in Apollinem, Apollinem ipsum vocatum fuisse Pythium, quia Typhonem sagittis interemerit: qui solis calore postea corruptus Apollini Pythio nomen dedit. Νᾶ πύθιδος putrescere significat, ut est in his carminibus.

ὁ δ' ἐκνήξατο φοῖβος Ἄπόλλων,
 ὅτ' αὐτοῖ τῶ πύθιδ' ἐπὶ χροῖος βρωτῆαίησιν.
sic inde precatus Apollo est:
Putrescas tellure iacens, campoque feraci.

Tum idem paulo post:

οἱ δ' ἄνακτι
 πύθιδον ἐκλίεσθ' ἐπὶ γυμνόν, ἕτεκε κῆθος
 αὐτῶ πύθιδ' ἐπὶ λωρμῆτος ὀξείας ἠελίας.

inde

inde Vocarunt

*Pythion hunc regem cognomine putruit illic
Quod monstrum radijs, & claro lumine solis.*

Fabulati sunt antiqui huc è terra à Iunone pugno percussa natum esse, quem serpentem fuisse crediderunt, at non Typhonem, ut scripsit de illo Nicander Colophonius in his:

*ἡ δὲ γὰρ φωνήσασ' ἰματὰ χθονὶα χροὶ παχέῃ
κνήθη δὲ ἄρα γὰρ ἄσπετος ἴσθμος.*

Sic effat a graui percussit robore dextra

Tellurem: motumq, solum est tum fertilis agri.

Cæsus fuit hic Python serpens non procul à Cephiso flumine, qui fluit ad radices montis Parnasi, ut ait Dionysius in libello de situ orbis. Scriptum reliquit Ouid. in 1. lib. Metamorph. Pythia postea in honorem Apollinis fuisse instituta, quæ non à Typhone putrefacto, sed à serpente fuerunt instituta, ut in his scribitur:

*Instituit sacros celebri certamine ludos,
Pythia perdomita serpentis nomine dictos.*

Celebrabantur autem hi ludi vere ineunte ab omnibus Cycladum incolis, sicuti tradidit Dionysius in lib. de situ orbis in his carminibus:

*ῥόσια δὲ ἂν πόδαωνι χορῆς ἀνάγους ἐν ἄπασσιν
ἀρχαίῃσι γλυκερῶν ἐστὶν ἔσπετος, εὐτ' ἐν ἔργασιν
ἀνδρῶν ἀπᾶντων κῦς ἀργύφαντος ἀνδ' ἴσι.*

Institueret choros omnes, victoria quando

Grata fuit, cum iucundum ser incipit, & cum

Arboribus dulces nidos subtextit aedon.

Omnes enim insulæ etiam, quæ fuerunt circa Delum ludos pro illa victoria instituerunt. Scripsit tamen Pausanias in Corinthiacis Diomedem à Troia redeuntem cum effugisset tempestatem, quæ Græcis ab Ilio redeuntibus immissa est, apud Trazzenios templum Apollinis Incensoris dicauisse, & Pythicos ludos in eius honorem instituisse. Erat antiquissimus mos ut pulchrior ex omnibus hymnis qui offerrentur, in honorem Apollinis caneretur: postea verò cantus ad cytharam fuit institutus, & aulcedorum atque tibiae certamina: & præmia ab Amphictyonibus de medio sublata, & coronarium duntaxat fuit propositum: & quadrigis exceptis, omnia, quæ in Olympicis aderant athletarum studia, in hæc recepta cec-

tamina. Deinde paulò post repudiata fuit ars aulcedorum, & ex his ludis exclusa, quia iniucundum quiddam & triste præ se ferrent, cum elegi, funebresq; lamentationes his tibiis conuenirent. Mox additus est equorum cursus, & armatorum deinde, mox bigæ introductæ: atq; variis temporibus & pullorum binorum iniugum cursus, & singulorum instituti, quorum nonnullorum mentionem fecit Ouid. lib. primo Metamorph.

*Hic inuenum quicumque manu pedibusq; rotæq;
Vicerat, asculea capiebat fronda honorem.*

Nondum lauream erat.

Erat enim antiqua consuetudo iam tum à Thesei temporibus è Creta reducis incepta, ubi ludos Deli instituit, ut victores palma coronarentur. Mox coronis mutatis mansit tamen consuetudo, ut omnes victores ubicunq; esset, palmam manibus gestarent, ut ait Paus. in Arcadicis. At corona laurea propria fuit Delphicorum premiorum, idq; cum ob perpetuam vigorem, tum quia arbor ipsa Apollini sit dicata. Verum de his ludis alio loco pluribus fortasse pertractabimus. Fuerunt qui dixerint hos ludos non ob serpentem ab Apolline cæsum institutos fuisse, sed ob incolam quendam Pythonem (sic enim nominabant Delphos antiqui) ab Apolline confixum sagittis, qui ibi extabuit. Atq; per id temporis ita nominabantur ea quæ corrumperentur, ut in Phocicis inquit Pausanias. Scriptum reliquit Ephorus, quo quidem tempore Apollo in terras deuenit, homines syluestribus fructibus viuentes ac ferarum more, mansuefecisse: atque id contigisse in Delphis primum, mox ad Panopeam urbem profectum crudelissimum & violentum tyrannum Tityum interemisse, audisseq; è Parnasijs hominibus alium esse tyrannum nominis hominibus infestum Pythonem nomine, atq; cognomine Draconem, quem & ipsum sagittis Apollo confecit. Atq; inter pugnandum cum Io Pæan clamitatum esset, quod mitte Apollo significat, mansit postea consuetudo ut in Pæanibus & in epiniciis, & in omni letitia alicuius victoriæ, Io Pæan clamaretur, ut est illud Ouid. in secundo de Arte:

Dicite Io Pæan, & Io hu dicite Pæan.

Decidit in cassis prada petita meos.

Inde Pæanes dicti sunt hymni, qui in laudem Apollinis compositi canebantur: erat autem rhythmus eorum, ille plerumq; qui à Sophocle seruetur in hoc carmine in Oedipode Tyranno:

ἰνὶ λάλῃ παιάτ.

Iēie Delie Pæan.

Quamvis duo fuerunt Pæanum genera, quorum usus erat etiam in bellis: nam horum alterum genus Marti ante bellum erat dicatum: alterum Apollini post victoriam. Cum coepissent igitur Pæanes in Apollinem cantari, coepit & Apollo vocari Iēius, ut Eueius Bacchus. Alij igitur ἰνὸ ἀπὸ τοῦ ἰάσασθαι, hoc est à medendo, alij ἰὲ ἀπὸ τοῦ ἰέναι à mittendo scilicet dixerunt: quippe cum radij solis cum moderato calore demissi vitam mortalium conferuent, at contra lethiferi sunt ijdem radij si immoderatus calor extiterit. Alij utrunque coniunxerunt, dixeruntque ἰήϊε. Iēius deinde dictus fuit. Quod autem Pæanes vocarentur cantilenæ in Apollinem compositæ, declaravit id Homeri in I. Iliadis:

οἱ δὲ, πανμήριοι μολπῆθιόν ἰλάσοντο,
καλὰ ἀείδοντες παιήονα κεῦροι Ἀχαιῶν,
μίλποπις ἰάσασθον ὃ δὲ φρίσσῃ τέρπειτ' ἀκούων.

Phœbeas itas placabant carmine Achivi

Per totas luce pulchrum Pæana canentes,

Cantantes Phœbum, huic mulcebant pectora cantum.

Fuerunt tamen, qui putarint Pæanas dictos fuisse non quidem ἀπὸ τοῦ παιῶν, vel à feriendo: sed potius ἀπὸ τοῦ παύειν, quod placare significat: quoniam canebantur istæ cantilenæ ubi vel famem, vel pestem cessare precabantur, vel aliquod imminens malum diuertere diuino implorato auxilio. Inde Æsculapius Pæon dictus fuit ab Aristoph. in Pluto, quia morbos mitiget ac cessare faciat:

Ἀσκληπιῶν παιῶνας εὐμενῆς τυχόν.

Æsculapium pacis benignum quod fuit

Pæonem.

Eius Dei laudes & res gestæ canebantur idcirco ad illum placandum, quod iis delectari putaretur, cum primus is, ut fama est, Iouis victoris laudes Saturno de regno depulso cecinisset carminibus, cithara sumpta magnificisq; vestibus indutus, & coma mirificè ornata, ut ait in secundo Eleg. Tibullus:

Sed natus pulcherque Venus, nunc indue vestem

Purpuream, longas nunc bene uelle comas:

Qualem te memorant Saturno rege fugato

Visoris laudes tunc cecinisse Iouis.

Hic Deus eximiè colebatur in Soraçte Phaliscorū mōte, cuius sacerdotes nudis pedibus ad simulandam sanctitatem prunas

accensas calcabant illæsi: sed illud fiebat quibusdam additis medicamentis & antidotis, quæ res multitudinem hominum in summam admirationem & superstitionem adducebat. Id ita fuisse testatur Virg. lib. II. in his:

*Summe Deum, & sancti custos Sorantis Apollo,
Quem primis colimus, cui primum ardor aceruo
Pascitur, & medium freti pietate per ignem
Cultores multa premimus Vestigia pruna.*

Habuit Apollo multos locos in quibus colebatur: nam Homerus in primo Iliad. Chrysen, Tenedum, Cyllamque ciuitates connumerat, in quibus præcipuè Apollo colebatur. nam ut de Ione dictum est, & de Diis reliquis, vel à ciuitatibus, in quibus sunt culti, vel ab euentu rerum, vel à conditoribus templorum cognomina obtinuerunt. ut Delphinus dictus est Apollo, quia Delphino similis in mari aliquando Gnosius nauis apparuerit, sibiq; aram erigi in litore iusserit, ut est in hymno Hom. in Apoll.

*ὦς μὲν ἐγὼ τὸ πρῶτον ἐν ἠεροῦδι πάντα
εἶδ' ὄμβρου δελφίνου θεῆς ἐπὶ νηὸς ἔρσασα.*

*Sic mihi Delphino similis super æquorū undas
Ceruleæ primum in nauim fuit impetus olim.*

At Heliodorus Delphinium vocatum fuisse scripsit, quia in Pythone Delphinum draconem Latonæ vim inferentem sagittis confecerit: cuius hæc sunt carmina:

*ὅπότε παντράχης ὑπὸ δ' ἑρᾶσι παρνοσῶ
δελφίνου τ' ὄρεσι πηλώριον ἔξενάριξεν.*

*Vel cum saxosis Parnasim collibus arcu
Serpentem horrendum confecit is, atque sagittis.*

Fuerunt qui dixerint ita dictum fuisse, quia Castalium Cretensem in coloniã Apollo deduxerit, à Delphino vectus: alii quia Delphino similis nauis fuerit dux usq; ad finem Crissæum, & in Phocidem. alii quia sub forma delphini nauim conscenderit, & usq; ad eum locum per mare deuenit, mox exilierit illuc, ubi Delphi postea sunt vocati. Verum nos has fabulosas, variasque opiniones, & fabulosa cognomina prætermittentes, illa tantum summam percurramus, quæ cognitu necessaria sunt nostro huic suscepto negotio. Colebatur hic Deus & in Mileto & apud Mæonios, ab us causis, quas superius recensuimus, dictus Abæus ab vrbe Lyciæ, Acrita, Actius, Accus,

sius, Agræus, Alexicacus, Argentes, Agyæus, Ægyptius, Boidromius, Cerdous, Cutator, Carneus, Carinus, Carnias, Carmeus, Clarius, Delius, Didymæus, Diradiotes, Epicurius, Grynæus, Hylatus, Horius, Ismenius, Latous, Læmius, Loxias, Libystinus, Lycius, Maleates, Nomiis, Napæus, Orchicus, Pastor, Pythius, Ptous, Phanæus, Pataræus, Patrous, Platanistius, Parnopius, Philesius, Præfagus, Præstes, Phyllæus, Sihalæus, Smyntheus, Spodius, Sciastes, Theoxenus, Thyxæus, Thymbæus, Thelpusius, Lilius, Zosterius, aliaque complura fuerunt cognomina, quæ omnia numerare longum esset. Fertur hic Deus in varias formas ob amores fuisse mutatus in leonem, in ceruum, in accipitrem. Mos fuit illi agnos immolari, vt testatur Homerus lib. quarto Iliadis:

εὐχῆσ' Ἄ' πόλλωνι λυκῆσιν ἰκλυτοῦ ὄφρα,
 ἀριῶν πρῶτογενῶν ῥίξιν κλαίειν ἰκχτόμβην.
Ipse roga Lycium Phæbum, qui est clarus ob arcum,
Et nome agnorum tenerorum sacra referre.

At Virg. in lib. 3. Æneidos taurum illi immolari solitum scribit his verbis:

Sic fatuus, meritis arvis mællavit honores,
Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.

Testatur Paulanias etiam in Bœoticis Thebanos taurum Apollini immolare solitos, at postea immutatum fuisse morem vt bos domitus mactaretur: quod ij qui missi fuerunt aliquando ad capiendum taurum cum nimis tardi fuissent, & cædendæ victimæ tempus instaret, bos à trāseunte plauastro solutus fuit, & pro tauro mactatus, quæ postea mansit consuetudo. Memoræ prodidit Euarthes in Fabulosis, accipitrem fuisse sacram Apollini, vnde illud est Homeri:

κίχας Ἄ' πόλλωνος τυχὸς ἄγγελος.
Nam celer accipiter sit Phæbi nuntius ales.

Atq; hæc ea sunt ferè quæ de Apolline fabulosè tradita sunt ab antiquis.

¶ Nunc quid per hæc senserint, vestigemus. Appellarunt antiqui, vt sepius dictum fuit, varias vel naturæ vires, vel siderum, vel summi Dei in res humanas actiones variis Deorum nominibus. Quid enim per Apollinem intelligebant, de quo tam multa tradita sunt in fabulis? Declarauit id Cic. libro 3.

de Natura Deorum: Illa autem, Balbe, quæ tu à cælo, astrisque ducebas, quàm longè serpant, non vides: Solem Deum esse, Lunamque; quorum alterum Apollinem Græci, alteram Dianam nuncupant. Et Plato in Cratylo, vbi nominis rationem perquirat, quæ ad quatuor facultates illius extenditur, ad musicam, diuinationem, medicinam, peritiãque mittendarum sagittarum, Apollinem, nunc quia non plures sint, nunc à soluendo, nunc à mittendo, nunc rerum simplicitate dictum contendit, quæ Soli cõueniunt omnia, ac nulli præterea. Quid enim veritatẽ magis aperit quàm Sol, & omnem tenebrarum caliginẽ ex humanis reb. dispescit? aut quid magis cõfert mediconũ pharmacis? siquidẽ herbę quę in apricis locis nascuntur, multo magis rei medicæ conferunt, quàm in umbra aut in humidiorib. locis nutritæ. Hic est generationis rerũ & corruptionis vnicus autor, vt in lib. de ijs sensit iure Arist. Hic lōgissimè è cælo in terras radios suos minimè debilitatos iaculatur: vnde dictus est à poetis *ἰκάρπυος*, è *longinquo operans* scilicet; & *Loxias*, quia obliquũ habeat incessum sub Ecliptica; & *Phœbus* à splendore luminis; & *Delius*, quia occulta manifestet; & ab huiusmodi causis multa nomina obtinuit, quæ nulli certè, nisi Soli, cõuenire possunt. Hic pestis & salutis solus est opifex, quoniam in symmetria caloris vniuersa animantium vita, salusque continetur. Hic medius inter cæteros planetas tanquam dominus cæterorum collocatur: quorum motus incredibilem efficere harmoniæ suauitatem crediderunt Pythagorici, quare musicæ autor putatus est. Huic citharæ inuentionem tribuerunt, quæ septem chordis prius muniebatur, vt ait Virgilius libro sexto:

Nec non Threicius longæcum veste sacerdos

Obloquitur numeris septem discrimina Vocum.

Qui chordarum numerus planetarum numero conueniebat: cum plurium chordarũ instrumẽta musica recentiora sint vel Pythagoræ temporibus vel Orphei. Hic Iouis & Latonæ filius fuisse creditur & in Delo natus, quia post illam cõfusam mundi, vt vocant, materiam, ex qua vniuersa quæ sunt creata creduntur, quę *ἄνω* quasi *ἄνω*, vt ait Plato, à latendo & ab inscitia fuit vocata, ab omnium rerum opifice Deo lux prima omnium prodierit. Nam primũ solem & lunam ditto lumina maiora in principio creauit Deus omnipotens. Nati dicuntur

tur

tur Apollo & Diana in Delo, quia continuo exorta luce res cognosci & videri posse ceperint, cum prius in confusa & informi materia omnia delitescerent. Qui Dionysi filios putarunt esse, vim & actiones solis Apollinem esse crediderunt, ac Dionysium esse solem ipsum, cuius filia sit luna, cum à sole patre lumen, vimque suam vniuersam accipiat. Eadem ratione qua calor mediocri confert omnibus animantibus, putatur Æsculapius, qui medendi artem callet, Apollinis esse filius. Huic Apollini ut mitior esset, pestemque leuaret, ut à nonnullis traditum est, ludi Apollinates fuerunt instituti. cuius cum dux sint potestates nimio calore & intemperie aeris perdendi, ad eam vim placandam, Pæan in hymnis cantabatur. In imprecationibus contra Ieiū vocabant ab immittendis sagittis, at non à medendo, ut quidam putarunt. Huus filius Æsculapius à Ioue irato fulmine percussus interiit: quia cum benignitas Solis & temperies animantibus sit salubris, aliquando ab inflammato aere pestis oritur, & in morborum grauitatem tota illa Solis clementia vertitur: quare grauior sit pestilentia medijs temporibus, quam per summos calores, aut per eximia frigora. Neque illud mirum, quando vel in male affectis corporibus idem contingit: nam quæ firmis conferunt, eadem ægrotantibus plerunque solent obesse, vel propter imbecillitatem concoquentis in stomacho caloris, vel quia magni refert quò naturalis potentia humorumque cursus diuertatur. Fit enim, tanquam in humanis corporibus, ita in hac rerum vniuersitate aliquando astrorum quorundam concursus: vnde concitentur aeris intemperies, ex qua nascitur pestilentia, quæ modò sit ex abundantia, modò ex inopia nimia humoris: quæ necessariò sequitur annonæ penuria, cum omnia inferiora gubernentur à superioribus, & illa omnia non nisi Dei supremi & altissimi nutu quidquam agant. Apollo dicitur mortem filij grauiter ferens Cyclopa Iouis ministros, fulminumque artifices interemisse, quod nihil aliud significat, nisi Solis beneficio rabiem illam vaporum qui pestem excitauerant, fuisse extinctos. Nam ex ipsis vaporibus quodammodo affectis morbos procreari constat, & salubritatem eueti: & è vaporibus fulmina Ioui confici, cum illi sint fulminum artifices. Cum enim Æsculapius sit Apollinis filius medicus peritissimus, isque sit aeris optimè affecti temperies, hanc tempo-

riem eximius calor destruit, per quem vapores absumentur, neque usquam possunt consistere. Cum aliquid simile fortasse superioribus temporibus contigisset, ut fabulati sunt de Phaethonte, ita ob hanc rem datus est locus fabulae, quia ob fulmine occisum filium Apollo Cyclopas, quod fulmina faciebant, occiderit. E caelo igitur descendisse per id tempus putatur, quia benignior & quasi humanior quam antea Solis natura sentiebatur. Id cum ita contigisset, cognouerunt mortales solem esse omnium rerum moderatorem: quare cum tepor illius conferat animantibus, pauisse armenta Admeti putatur, & inter Deos agrestes non vltimum locum sortitus est.

Fuerunt nonnulli qui Phorbantem, Hyacinthum, Admetum ab Apolline amatos fuisse fabulati sint, ut ait Plutarchus in Numa, quod Deus amet sapientes, sicuti memoriae proditum est Pindarū, Archilochum, Hesiodum Dijs fuisse gratos. Laurus illi tum ob innatum calorem consecrata est, cuius ex attritu lignorum facile ignis eliditur, tum etiam ob diuinationem: quia eius folia sub puluinarum dormientis posita creduntur vera somnia gignere. Praeterea illi quibus natura Solis plurimum dominatur, (nam alij aliorum planetarū naturae magis clam adheremus) multa facilius praesentiunt, quare diuinationem & vaticinandi peritiam Apollini tribuerunt. Huc Deo gryphes & corui ob similem vim praesentiendi dicati sunt. Huius imago ab antiquis fingebatur, quae dextra manu Gratias gestaret, at sinistra sagittas & arcum, quia multo plura sunt eius in humanum genus beneficia, quam incommoda quae inferantur. Hunc Deum semper iuuenem sinxerunt, quia sempiterna illa sublimia corpora nullam sentiunt senectutem, & quia semper eadem vis est Solis, quamuis minimè appareat nonnullis ob signiferi circuli obliquitatem. Capillos illi tribuerunt praelongos, ad explicandam vim radiorum, quem etiam intonsum vocauit Horatius in his carminibus:

*Dianam tenera dicite Virgines,
Intonsum pueri dicite Cynthium.*

Sic is poeta in his versibus:

*ὄμοιω παιᾶνα, μέλαρ θιόν Ἀπόλλωνα
ἄβροτον, ἀγλαόμορφον, ἀκίρρακόμην, ἄβροχαίτην.
Cantamus Pavana Deum, qui est magnus Apollo,
Perpetuum, pulchrum, intonsum semperq; comantem.*

Erat

Erat illi sacer etiam accipiter propter rapacitatem & hyacin-
 thus flos, qui dicitur fuisse puer Amyclæus ab Apolline & Ze-
 phyro vno tempore amatus: at enim cum propensior in amo-
 rem Apollinis appareret, Zephyri odium & indignationem in
 se concitauit. quare cum Apollo disci iactu se exerceret, Ze-
 phyrus discum ab Apolline missum in pueri caput conuertit,
 quem cæsum Apollo in florem sui nominis commutauit, & ex
 cruore colorem indidit. Huic Deo antiquissimis temporibus
 sacram comam ephæbi nutrire solebant, quam eo tempore
 decidam Apollini dicebant & deponebant, cum similes esse A-
 pollini cessarent: hoc est cum labra vel male prima lanugine
 vestiebantur. Eam fuisse consuetudinem testatur Plutarchus
 ita in Theæcois *θεοῦ δὲ ὄντος ἵτι τό τε, τὰ μεταβαίνοντα ἐκ παι-
 δῶν, ἰδιόματα ἢ ἀλλοτρία, ἀπὸρχομένου τοῦ διὰ τὴν κόμην.* Cum
 mos esset etiam tunc, ut qui ex ephæbis excesserant, Delphos
 venissent atque comam primitiua Deo offerrent: sicuti zonam
 Dianæ consecrabant mulieres, cum virginitatis petraefum ef-
 fet. Lucianus tamen in Dea Syria morem fuisse apud Syrios
 scribit, ut barbaturum Apollinem fingerent: cum reliqui homi-
 nes eum iuuenem & imberbem formarent. Istud autem ea de
 causa efficiebatur, quia imperfectam existimabant illam æta-
 tem Assyrii, cum neque ad naturæ summum accessisset, neque
 ob rerum præteritarum experientiam prudentia munitetur.
 At verò qui dicunt, quòd Pythonem serpentem sagittis confe-
 cerit, cum parvus adhuc esset, quid aliud significat, quam Solis
 naturam, & mundi nuper nascentis? cum enim sol nuper na-
 tus esset, & post illum omnia sidera, cœpit sol vapores è terra,
 qui plurimi fuisse dicuntur, sursum suo calore attrahere: quo
 tempore pro natura infantium plena humoribus terra, mul-
 tisque nebulis ex illis procreatis tecta, cum recens à cæteris
 elementis fuisset diuisa, omnia putredine plena erant, quæ ex
 humoris abundantia, aut certe sine humore, non contingit.
 Tum verò sol suis radiis nouam terram assidue illustrando,
 quasi sagittis quibusdam ipsam putredinem feriens, paulatim
 exiccavit, salubremque animalibus sedem fecit. Neque aliam
 rationem aut causam fingendarum harum fabularum puta-
 uerim, nisi quòd modò vires elementorum, modò sidera pro
 Diis colentes, suorum Deorum vires celebrare per has fabulas
 voluerunt. Nam fabulæ quæ de Diis finguntur, ad rerum na-

A

turalium aut astronomicarum considerationem spectant: quæ de hominibus, ad vitam mortalium informandam & in melius vertendam. Sed de Apolline satis, nunc de Æsculapio dicatur.

De Æsculapio. CAP. XI.

A ÆSCULAPIUM quidam Apollinis & nymphæ Coronidis filium fuisse arbitrantur, sicuti testatur Homerus hymnographus in his:

*ἰντῆρα τῶσων Ἀσκληπιὸν ἄρχεμ' ἀείδεις,
ὄον Ἀπόλλωνος, τὸν ἰγείατο διακορανίε,
διωτίω σε παδίω, κέρη φλιγύε βασιλῆος.
Merborum medicum canto, quem diua Corona
E Phæbo peperit Phlegyaolim filia Regi,
Dotius est vbi latet agerq̄, Amyniq̄, sicut a.*

Pausanias verò in Corinthiacis memoria prodidit Phlegyam Coronidis patrem Peloponesum ingressum filiam prægnantem ex Apolline, quod tamen ille non senserat, secum adduxisse. Illa puerum in sinibus Epidauriorum enixa, illum in monte exposuit, qui ab eo euentu Titthias postea fuit vocatus, quamuis alij hoc in agro Thelpusio accidisse memorant. Ibi capra dicitur lac infanti præbuisse, quam canis, à grege quem custodiebat, discedens, obseruabat. Hos cum deesse gregi pastor cognouisset, vniuersum pascuum peragrans, puerum tandem & capram & canem inuenit: veruntamen cum ignis è capite infantis emicuisset, diuinum quiddam ratus eius rei famam per vniuersam regionem diuulgauit. Fama est hunc qui Æsculapium suscepit, filium fuisse nothum Arcadis, Autolaum nomine, in agro Thelpusio expositum, vt ait in libro de Diis & Heroibus Cyrenaicus Apollodorus. Deinde fama dissipata est, quòd quouis morbo laborantes homines ab illo Deo genito possent sanari. Fuerunt qui dixerint Coronidem prægnantem cum Ischye Elari filio concubuisse, quod graui-ter ferens Diana illam interemit, quia fratris contumeliam perferre nõ posset. Illa postea cum rogo imposita fuisset, Mercurius è ventre mortuæ Æsculapium extraxit, vel Phæbus ipse: vt testatur Ouidius libro secundo Metamorph. in his:

*Non tulit in cineres lapsa Phæbus eosdem
Semina: sed natum flammis, uteroq̄, parentis
Eripuit, geminiq̄ue tulit Chironi in antrum,*

Alij